

Capitolul I

Noțiuni introductive de drept civil

Secțiunea 1. Delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept

1. Interferența dreptului civil cu dreptul familiei

Prin acțiunea introdusă la 26.01.1995, reclamanta C.E. a chemat în judecată pe fostul ei soț V.V., de care este divorțată din 17.06.1993, pentru a se constata nulitatea absolută a contractului prin care acesta a cumpărat de la RAUCL Suceava un apartament. În motivarea acțiunii, reclamanta a arătat că apartamentul respectiv constituie bun comun, fiind dobândit de pârât fără știrea ei în timpul căsătoriei, prin inducerea în eroare a vânzătoarei RAUCL Suceava că el este singurul chiriaș și că nu este căsătorit.

Arătați cu ce ramură de drept interferează dreptul civil în speță. Care va fi soluția instanței?

Breviar teoretic

Sediul materiei: art. 30 C. fam.

Dreptul este fenomenul care însoțește în mod inevitabil evoluția oricărei comunități umane¹ și el nu este altceva decât ansamblul regulilor asigurate și garantate de către stat, care au drept scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații sociale².

¹ E. Lupan, I. Sabău Pop, *Tratat de drept civil român*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 1.

² N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1994, p. 91.

Totalitatea normelor juridice dintr-un sistem de drept care guvernează activitatea omenească în societate se împarte în instituții și ramuri. Instituția juridică include totalitatea normelor juridice care reglementează o anumită categorie de relații sociale, și generează astfel o categorie aparte de raporturi juridice. Instituția juridică poate să cuprindă norme din cadrul unei singure ramuri de drept, cât și din mai multe ramuri de drept¹. În schimb, ramura reprezintă o grupare mai largă de norme și instituții juridice, legate între ele prin obiectul lor comun, prin anumite principii comune, precum și prin metoda de reglementare folosită. Totalitatea ramurilor de drept formează sistemul juridic al unei țări, care, prin însăși natura sa de ansamblu coerent de norme juridice, cuprinzând structural o constelație de raporturi relativ stabile între elementele sale componente, este unitar².

Între ramura dreptului civil și celelalte ramuri de drept, însă, există atât asemănări, cât, mai ales deosebiri, fiecare ramură prezentând caractere specifice, date de raporturile juridice specifice fiecăruia în parte.

Delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept se realizează utilizând mai multe criterii și anume: criteriul principal - obiectul de reglementare și criterii auxiliare - metoda de reglementare, caracterul normelor juridice, calitatea subiectelor, natura sancțiunilor, principiile specifice fiecărei ramuri de drept³.

Deși dreptul familiei s-a desprins din dreptul civil, prin adoptarea, în 1953, a Codului Familiei⁴, totuși există deosebiri semnificative între cele două ramuri de drept; dintre acestea amintim: în dreptul civil, dominante sunt raporturile patrimoniale, în dreptul familiei majoritare sunt raporturile nepatrimoniale; în dreptul familiei se cere o calitate specială subiectelor sale (soț, părinte, copil), pe când subiect al raporturilor juridice de drept civil poate fi orice persoană, fără a fi nevoie de o calitate specială; în dreptul familiei, majoritatea normelor sunt imperative, în opoziție cu dreptul civil, unde preponderente sunt normele dispozitive;

¹ De exemplu, instituția proprietății grupează norme din mai multe ramuri de drept: drept civil, drept penal, drept constituțional, dreptul familiei etc. E. Lupan, I. Sabău-Pop, op. cit., p. 6.

² I. Humă, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Neuron, Focșani, 1995, p. 113.

³ Pentru dezvoltări, a se vedea G. Boroj, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 10.

⁴ Legea nr. 4/1953, publicată în Buletinul Oficial nr. 1 din 4 ianuarie 1954.

fiecare ramură de drept prezintă sancțiuni specifice¹ (de exemplu, decăderea din drepturile părintești, ca sancțiune specifică dreptului familiei).

2. Interferența dreptului civil cu dreptul internațional privat

Prin acțiunea înregistrată la Judecătoria sectorului 1 București, F.C. a chemat în judecată pe soția sa F.M., solicitând ca, prin hotărârea ce se va pronunța, să se declare desfăcută căsătoria lor, încheiată la 1 februarie 1993 în Doleystown, statul Pennsylvania. Reclamantul nu a dovedit că pârâta ar avea în continuare cetățenia română.

Care sunt elementele de drept civil și cele de drept internațional privat? Este admisibilă acțiunea?

Breviar teoretic

Sediul materiei: art. 20-22 din Legea nr. 105/1992²

Dreptul internațional privat s-a desprins, alături de alte ramuri de drept, din ramura dreptului civil. Prin urmare, cele două ramuri reglementează raporturi juridice, patrimoniale și nepatrimoniale.

Obiectul de reglementare al dreptului internațional privat este format, conform dispozițiilor art. 1 din Legea nr. 105/1992, din raporturi juridice civile lato sensu, adică raporturi civile, comerciale, de muncă, de procedură civilă, cărora li se adaugă unul sau mai multe elemente de extraneitate. Elementele de extraneitate pot fi: cetățenia, naționalitatea, domiciliul, reședința, locul executării contractului, locul executării lui, situarea unor bunuri etc.³ Metoda de reglementare specifică este aceea de indicare, prin intermediul norme conflictuale, a legii aplicabile unui raport juridic cu element de extraneitate⁴.

Relațiile personale și patrimoniale dintre soți sunt reglementate de art. 20 din Legea nr. 105/1992, care prevede că ele sunt „supuse legii

¹ G. Boroî, op. cit., p. 11.

² Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992.

³ O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, Ed. Rosetti, București, 2005, p. 29.

⁴ G. Boroî, op. cit., p. 12.

naționale comune, iar în cazul în care au cetățenii deosebite, sunt supuse legii domiciliului lor comun”, iar în materie de divorț, art. 22 face următoarea precizare: „Divorțul este cărmuit de legea aplicabilă potrivit art. 20. Dacă legea străină, astfel determinată, nu permite divorțul ori îl admite în condiții deosebit de restrictive, se aplică legea română, în cazul în care unul dintre soți este, la data cererii de divorț, cetățean român.”¹

Secțiunea a 2-a. Principii care guvernează instituții ale dreptului civil

3. Principiul consensualismului

N.O. a chemat în judecată pe R.I., solicitând instanței să constate că între pârâta R.I. și defuncta S.E. a intervenit un contract de vânzare-cumpărare având ca obiect un garaj. Reclamanta a arătat că este succesoarea defunctei și că aceasta, S.E., în calitate de cumpărătoare, a achitat prețul și a intrat în posesia bunului, urmând ca părțile să semneze, la o dată ulterioară, contractul de vânzare-cumpărare.

Este admisibilă acțiunea?

Breviar teoretic

Sediul materiei: art. 1295 alin. (1) C. civ.

Orice sistem de drept se ghidează după anumite reguli de bază, idei călăuzitoare, numite principii fundamentale, care sunt comune tuturor ramurilor de drept, și pe care le regăsim în întreaga legislație română, ele reprezentând principii generale de drept, care structurează ordinea juridică de drept română.

Pe lângă aceste principii generale, fiecare ramură de drept are la bază reguli fundamentale, care reflectă ceea ce este esențial în ramura respectivă. Ramura dreptului civil este guvernată de principiul proprietății și al apărării sale, principiul egalității în fața legii civile, principiul

¹ A se vedea I. Filipescu, *Drept internațional privat*, vol. II, Ed. Actami, București, 1997, p. 180-182.

îmbinării intereselor individuale cu cele generale și principiul garantării și ocrotirii drepturilor subiective civile. Totodată, și instituțiile dreptului civil¹ au la bază principii proprii, având deci o vocație mai redusă decât principiile generale ale dreptului civil. Cu titlu de exemplu, amintim principiul conversiunii actelor juridice care guvernează instituția nulității actului juridic civil, principiul consensualismului, care guvernează forma actului juridic civil, principiul forței obligatorii, în materia efectelor actelor juridice civile etc.

Principiul consensualismului este specific instituției actului juridic civil și guvernează forma sa. Potrivit acestui principiu, actul juridic este valabil fără a îmbrăca o formă specială, simpla manifestare de voință fiind nu numai necesară, dar și suficientă pentru ca actul juridic să ia ființă².

În legislația actuală nu există o consacrare expresă, cu caracter general a acestui principiu, însă se apreciază că existența sa este neîndoielnică, regăsindu-și aplicare pentru anumite acte civile (cu titlu de exemplu, amintim dispozițiile art. 1295 C. civ., cu privire la actul de vânzare-cumpărare, art. 971 C. civ., cu privire la actele translative de drepturi reale).

De la acest principiu există trei excepții: forma cerută ad validitatem, forma cerută ad probationem, forma cerută pentru opozabilitatea față de terți³.

4. Principiul proximității gradelor de rudenie între moștenitorii din aceeași clasă

J.U. a solicitat instanței ieșirea din indiviziune asupra bunurilor rămase la decesul lui TU, în contradictoriu cu S.U. Reclamantul J.U. a arătat că el este strănepotul de frate al defunctului, iar pârâtul S.U. este nepot de frate.

Ce va decide instanța?

¹ Dintre instituțiile dreptului civil, amintim actul juridic civil, raportul juridic civil, prescripția extinctivă, devoluțiunea succesorală, contractele civile speciale, drepturile reale principale, subiectele dreptului civil, *Ghe. Beleiu*, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Șansa, București, 1998, p. 32.

² *G. Boroj*, op. cit., p. 183

³ Pentru detalii, a se vedea *infra* Cap. III – *Actul juridic civil. Forma actului juridic civil*.

Breviar teoretic

Sediul materiei: art. 659 C. civ. , art 660 C. civ.

Pentru ca o persoană să poată să moștenească, în temeiul legii, trebuie să fie capabilă de a succeda, să aibă vocație succesorală și să nu fie înlăturată de la moștenire de către un alt succesor, preferat prin lege¹.

Principiile care guvernează devoluțiunea legală succesorală sunt în număr de trei: principiul chemării la moștenire a rudelor în ordinea claselor de moștenitori legali², principiul proximității gradului de rudenie între moștenitorii din aceeași clasă și principiul egalității între rudele din aceeași clasă și de același grad chemate la moștenire³.

Prin urmare, în temeiul principiului priorității claselor de moștenitori, succesorii din clasa preferabilă în rang îi înlătură pe cei din clasa următoare. Dacă o clasă de moștenitori este alcătuită din mai mulți succesibili, preferința va fi dată de proximitatea gradelor de rudenie: ruda în gradul cel mai apropiat cu defunctul le exclude pe celelalte.

5. Principiul ocrotirii bunei-credințe. Constructor pe terenul altuia

Reclamanta D.I. a chemat în judecată pe pârâta C.X., pentru ca, prin hotărârea ce se va pronunța, să se dispună obligarea pârâtei de a ridica construcția edificată pe terenul proprietatea reclamantei. În motivarea acțiunii, reclamanta a susținut că, în baza Legii nr. 18/1991, i s-a

¹ A se vedea, *Fr. Deak*, Tratat de drept succesoral, Ed. Universul Juridic, București, 2002, p. 40 și urm.

² Codul civil stabilește patru clase de moștenitori legali: clasa I (*clasa descendenților în linie dreaptă* – copii, nepoți etc. ai defunctului), clasa a II-a (*clasa ascendenților privilegiați* – părinții defunctului, și a *colateralilor privilegiați* – frații și surorile defunctului și descendenții lor până în gradul al IV-lea, inclusiv), clasa a III-a (*clasa ascendenților ordinari* – bunici, străbunici, etc., fără limită în grad), și clasa a IV-a (*clasa colateralilor ordinari* – unchii și mătușile, verii primari și frații și surorile bunicii defunctului).

³ *Fr. Deak*, Tratat de drept succesoral, Ed. Universul Juridic, București, 2002, p. 73 și urm.

reconstituit dreptul de proprietate asupra terenului, dar, de mai mulți ani, pe această suprafață de teren, pârâta a ridicat o construcție.

Pârâta C.X. a arătat că, la data începerii lucrării, terenul în litigiu se afla în proprietatea statului, iar executarea edificiului a avut la bază buna-credință, izvorâtă din sprijinul acordat de autorități, prin avizarea lucrării. Instanța a admis acțiunea și pârâta a fost obligată să demoleze construcția făcută pe terenul aflat în proprietatea reclamantei.

Este corectă soluția instanței?

Breviar teoretic

Sediul materiei: art. 492 C. civ. , art. 494 C. civ.

Este unanim admis că buna-credință este „o maximă de apreciere a priori a comportamentului și ea este omniprezentă în drept, postulându-se ca un principiu general”¹. Astfel, buna-credință este un principiu care trebuie să stea la baza atât a raporturilor juridice, cât și a exercițiului drepturilor civile², laturile conceptului de bună-credință purtând asupra unui grup de fapte psihologice determinante, cu un conținut etic (loialitate, prudență etc.) și prezentându-se sub două forme de manifestare în raporturile juridice: activitatea onestă, loială și de totală încredere reciprocă la încheierea și executarea actelor juridice și respectiv credința eronată și scuzabilă, protejată ca atare de lege, echivalând prin aceasta cu un drept, și întâlnită la terții de bună-credință³.

Situația construcțiilor, plantațiilor sau a altor lucrări realizate pe terenul altuia este reglementată de art. 494 C. civ., potrivit căruia, proprietarul terenului devine, prin accesiune imobiliară artificială, proprietarul lor, având obligația unei dezdăunări față de constructor, pe temeiul îmbogățirii fără justă cauză. Tratatamentul juridic al constructorului este diferit, după cum acesta a fost de bună-credință sau de rea-credință. În materia accesiunii imobiliare artificiale, se admite că posesorul este de bună-credință când posedă terenul ca un proprietar, în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui vicii nu-i sunt

¹ I. Dogaru, *Drept civil. Idei producătoare de efecte juridice*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 5-6.

² D. Gherasim, *Buna-credință în raporturile juridice civile*, Ed. Academiei, București, 1981, p. 228-229.

³ *Ibidem*, p. 34-35.

cunoscute¹. Buna-credință trebuie să existe în momentul începerii lucrărilor și să se mențină pe toată perioada derulării lor².

Atunci când constructorul este de bună-credință, în mod obligatoriu, conform dispozițiilor art. 494 C. civ., proprietarul terenului devine și proprietarul construcției, fără a putea cere dărâmarea acesteia sau ridicarea lucrărilor efectuate.

Secțiunea a 3-a. Izvoarele dreptului civil român

6. Obiceiul locului

Reclamantul X a chemat în judecată, la data de 19.06.2000, pe Y, solicitând evacuarea lui, pentru lipsă de titlu, din apartamentul asupra căruia are un drept de proprietate exclusivă.

În fapt, reclamantul a arătat că, în mai 1995, a încheiat cu pârâtul un contract de închiriere, pe durată nedeterminată, prin care a pus la dispoziția acestuia un apartament situat în orașul Iași. Cum actul de închiriere încheiat pe durată nedeterminată oferă posibilitatea oricăreia dintre părți de a-l denunța unilateral, conform dispozițiilor art. 1436 alin. (2) C. civ., X a înțeles să uzeze de acest drept, oferindu-i pârâtului, la 23 aprilie 2000, un termen de preaviz de 3 zile pentru a putea părăsi apartamentul ce făcuse obiectul actului de locațiune.

Prin întâmpinare, pârâtul a invocat dispozițiile art. 1443 C. civ., în sensul în care, conform obiceiului locului, termenul de preaviz nu este de 3 zile, ci de o lună, astfel încât locatorul, prin înștiințarea de denunțare trimisă, nu a respectat concediul stabilit la nivelul orașului Iași.

Pronunțați o soluție în cauză.

¹ C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturi reale principale*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 312.

² Pentru detalii, a se vedea E. Safta-Romano, *Aspecte teoretice și practice actuale privind construcțiile pe terenul altuia*, în *Revista „Dreptul”* nr. 10/1992, p. 28.

Breviar teoretic

Sediul materiei: art. 1436 alin. (2), art. 1443 C. civ.

Prin izvor de drept, în sens formal sau juridic, trebuie să înțelegem formele de exprimare a normelor juridice, inclusiv a celor de drept civil¹.

Norma de drept civil ar putea fi definită ca regula generală și abstractă, care reglementează conduita subiectelor în raporturile juridice civile. În principiu, singurele izvoare formale ale dreptului civil sunt actele normative, adică actele ce emană de la organele de stat învestite cu prerogativa legiferării². Celelalte izvoare, denumite neformale sau reale (obiceiul, doctrina, practica judiciară) implică discuții și sunt în general controversate³.

Obiceiul este o regulă de conduită, statornică de-a lungul vremii în practica vieții sociale și care tinde uneori a deveni regulă de drept. Cutuma, pentru a putea fi definită astfel, trebuie să reunească două elemente: un element material, ce presupune un comportament de o anumită frecvență, și un element psihologic, adică un comportament perceput ca obligatoriu de opinia publică⁴.

Obiceiul nu constituie un izvor de drept de sine stătător, ci numai în măsura în care textul de lege face trimitere expresă la el (art. 600, 607, 610, 671, 980, 1736 C. civ.).

Contractul de închiriere se poate încheia fie pe perioadă determinată, fie pe perioadă nedeterminată, caz în care oricare dintre părți poate denunța unilateral contractul, conform dispozițiilor art. 1436 alin. (2) C. civ.: „Dacă contractul a fost fără termen, concediul trebuie să se dea de la o parte la alta, observându-se termenele defapte de obiceiul locului” și ale art. 1443 C. civ.: „Cumpărătorul ce voiește să facă întrebuințare de facultatea rezervată prin contractul de locațiune de a da concediu, trebuie să vestească mai întâi pe locatar. Chiriașul va fi vestit mai înainte cu timpul cerut de obiceiul locului; arendașul cel puțin un an.”

¹ Șt. Răusch, op. cit., p. 18.

² G. Boro, op. cit., p. 12.

³ Este general admis că ele nu constituie izvoare de drept.

⁴ O. Ungureanu, op. cit., p. 36.

Secțiunea a 4-a. Aplicarea legii civile. Principii și excepții

7. Principiul neretroactivității legii civile în timp

În 1983, casa și terenul proprietatea lui S.P. au fost trecute în proprietatea statului în vederea demolării și construirii unui nou cartier de blocuri de locuit. Datorită faptului că doar construcția a fost demolată, iar blocurile nu au mai fost ridicate și nici nu a mai intervenit o nouă declarare de utilitate publică, S.P. a solicitat instanței retrocedarea suprafeței de teren, invocând dispozițiile art. 35 din noua lege privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică (Legea nr. 33/1994), care permite foștilor proprietari, spre deosebire de legea veche, să ceară retrocedarea bunurilor imobile expropriate care nu au fost utilizate în termen de 1 an în scopul pentru care au fost preluate și expropriatorul nu a făcut o nouă declarare de utilitate publică.

Care va fi legea aplicabilă în speță?

Breviar teoretic

***Sediul materiei: art. 1 C. civ., art. 15 alin. (2) Constituție,
art. 35 din Legea nr. 33/1994¹***

Legea civilă, ca orice lege de altfel, acționează concomitent sub trei aspecte: o anumită durată; pe un anumit teritoriu; cu privire la anumite persoane².

Sub aspectul aplicării în timp, legii civilă este guvernată de două principii, și anume principiul neretroactivității legii civile noi și principiul aplicării imediate a legii civile noi. În acest sens, art. 1 C. civ. statuează că „Legea dispune numai pentru viitor; ea n-are putere retroactivă”, iar art. 15 alin. (2) din Constituția României reia această idee: „Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”.

¹ Legea nr. 33 din 27 mai 1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, publicată în M. Of. nr. 139 din 2 iunie 1994.

² G. Boroi, op. cit., p. 18.

Potrivit principiului neretroactivității legii, aceasta produce efecte numai pentru viitor, nu și pentru trecut. Noua lege se aplică tuturor situațiilor juridice ce se vor naște, modifica sau stinge după intrarea ei în vigoare, cât și situațiilor juridice în curs de formare, modificare sau stingere la această dată, precum și efectelor prezente sau viitoare ale unor raporturi juridice trecute. Principiul constituțional al neretroactivității legilor, are caracter imperativ pentru toate ramurile de drept, și se justifică prin aceea că este un factor de stabilitate în circuitul civil, unde aplicarea legii noi asupra trecutului ar crea nesiguranță și ar influența neîncrederea în legea civilă¹.

De la principiul neretroactivității legii civile, există și excepții, consacrate de Constituție, în materia legii penale sau contravenționale mai favorabile, și de doctrină, în materia legilor interpretative².

8. Principiul aplicării imediate a legii noi

La data de 23 septembrie 1999, reclamantii au introdus o acțiune în revendicare, fondată pe dispozițiile art. 480 și următoarele, solicitând instanței restituirea unui imobil preluat în mod abuziv de către stat, prin Decretul nr. 92/1950.

Ținând cont că la data de 14 februarie 2001, când pricina era în curs de judecată, a intrat în vigoare Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, și că reclamantii nu au uzat de dispozițiile art. 47 alin. (1) al acestui act normativ, care le dădea posibilitatea să renunțe la judecarea cauzei aflate pe rol, discutați soluția instanței de a continua judecata pricinii în baza legii noi, care, procedural, diferă structural de regimul legii vechi.

Breviar teoretic

Sediul materiei: art. 47 alin. (1) Legea nr. 10/2001

Prin principiul aplicării imediate a legii noi se înțelege regula de drept conform căreia, de îndată ce a fost adoptată, legea civilă nouă se

¹ E. Lupan, I. Sabău-Pop, op. cit., p. 71.

² I. Humă, op. cit., p. 68.

aplică tuturor situațiilor ivite după intrarea ei în vigoare, excluzând aplicarea legii civile vechi¹.

Acest principiu nu are o consacrare legală, *expressis verbis*; nu mai puțin, existența lui – neîndoielnică, se întemeiază pe două rațiuni: a) este o consecință firească a principiului neretroactivității: dacă este exact că legea nu are putere retroactivă, pentru viitor, însă, ea trebuie aplicată de îndată; b) regula de interpretare, consacrată de art. 978 C. civ. impune această soluție².

Excepția de la acest principiu o constituie ultraactivitatea (supraviețuirea) legii vechi, care înseamnă aplicarea, încă un timp oarecare, a legii vechi, deși a intrat în vigoare legea nouă, la unele situații determinate, prevăzute tot în legea nouă³.

Teste grilă

Noțiuni introductive de drept civil

1. Dreptul civil, ca ramură de drept:
 - a) studiază totalitatea instituțiilor dreptului civil;
 - b) studiază totalitatea normelor dreptului civil;
 - c) constă în totalitatea normelor care reglementează anumite categorii de relații sociale.

2. Normele care prevăd obligația de a săvârși o acțiune sunt:
 - a) imperative;
 - b) permissive;
 - c) onerative.

3. Prin obiect al ramurii de drept civil se înțelege:
 - a) raporturi patrimoniale;
 - b) raporturi personale nepatrimoniale;
 - c) relații sociale care se stabilesc între persoane fizice și juridice, aflate pe poziție de egalitate juridică.

¹ G. Boroj, op. cit., p. 23.

² Ghe. Beleiu, op. cit., p. 58.

³ *Idem*.

- 4.** Noțiunea de patrimoniu desemnează:
 - a) o universalitate juridică;
 - b) totalitatea bunurilor unei persoane fizice sau juridice;
 - c) totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale.

- 5.** Raportul de subordonare între subiectele raportului juridic este specific:
 - a) dreptului administrativ;
 - b) dreptului penal;
 - c) dreptului civil.

- 6.** Divizarea pe ramuri a normelor juridice în sistemul dreptului românesc se face avându-se în vedere următoarele criterii:
 - a) specificul relațiilor sociale ce fac obiectul reglementării – criteriul principal;
 - b) caracterul normelor juridice – criteriu subsecvent ;
 - c) printre altele, calitatea și poziția subiectelor în cadrul raporturilor juridice.

- 7.** Art. 1597 C. civ. „Depozitul voluntar nu se poate face decât prin înscris” este o normă:
 - a) dispozitiv- supletivă;
 - b) imperativ- onerativă;
 - c) imperativ- prohibitivă.

- 8.** Art. 813 C. civ. „Toate donațiunile se fac prin act autentic” este o normă juridică:
 - a) care ocrotește numai un interes public;
 - b) care ocrotește și un interes privat;
 - c) de ordine publică.

- 9.** Raporturile juridice civile nepatrimoniale pot fi:
 - a) raporturi juridice civile obligaționale;
 - b) raporturi de identificare a subiectelor de drept civil;
 - c) raporturi generate de creația intelectuală.

- 10.** Normele juridice de drept civil se aplică și în alte ramuri de drept:
 - a) dacă se prevede în mod expres;

- b) care s-au desprins din dreptul civil;
- c) învecinate acestuia, care nu conțin norme juridice proprii care să reglementeze un anumit raport juridic.

11. Principiile instituțiilor de drept civil se aplică:

- a) numai într-o instituție a dreptului civil;
- b) în două sau mai multe instituții ale dreptului civil;
- c) au o aplicabilitate mai restrânsă decât principiile generale ale dreptului civil.

12. Sunt mijloace de apărare a proprietății:

- a) acțiunile petitorii;
- b) acțiunea în revendicare;
- c) acțiunea în constatarea nulității unui act juridic.

13. Dreptul pozitiv:

- a) este dreptul existent la un moment dat într-o anumită societate;
- b) este concretizat în legi scrise și obiceiuri;
- c) mai poartă denumirea de drept obiectiv.

14. Subiectele raporturilor juridice nu trebuie să aibă o calitate specială în ramura dreptului:

- a) administrativ;
- b) internațional privat;
- c) comercial.

15. Prin izvor de drept în sens formal se înțelege:

- a) acte normative;
- b) forma specifică de exprimare a normelor juridice civile;
- c) condițiile materiale de existență care generează norme juridice.

16. Sunt izvoare de drept civil:

- a) cutuma;
- b) doctrina;
- c) jurisprudența.

17. Obiceiul, în dreptul civil, este un izvor de drept:

- a) neformal;
- b) formal;
- c) indirect.

18. Hotărârile instanțelor judecătorești:

- a) sunt obligatorii numai pentru părțile în cauză;
- b) sunt izvoare de drept numai dacă sunt pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție;
- c) sunt izvoare de drept numai în măsura în care au caracter general și impersonal.

19. Legea nr. 18/1991 privind fondul funciar este:

- a) o lege organică;
- b) o lege ordinară;
- c) un act normativ care emană de la Parlament.

20. Principiul neretroactivității legii civile se impune:

- a) legiuitorului;
- b) organului de jurisdicție care aplică legea;
- c) tuturor participanților la raporturi juridice.

21. Supraviețuirea legii vechi:

- a) trebuie să rezulte expres din noua lege;
- b) poate fi dedusă din modul de redactare al legii noi;
- c) constă într-o limitare vremelnică a abrogării legii vechi.

22. Încetarea aplicării legii civile poate avea loc prin:

- a) ajungere la termen;
- b) abrogare expresă, directă sau indirectă;
- c) abrogare tacită totală.

23. Sunt excepții de la principiul neretroactivității legii:

- a) legea interpretativă;
- b) legea penală;
- c) legea contravențională.

24. Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori conține norme juridice care se aplică:

- a) numai persoanelor juridice;
- b) numai persoanelor fizice;
- c) persoanelor fizice și juridice.

- 25.** Legea civilă română are o acțiune extrateritorială în situații privind:
- a) starea civilă a persoanei fizice;
 - b) capacitatea civilă a persoanei fizice;
 - c) relațiile de familie ale persoanei fizice.
- 26.** Interpretarea normei juridice este necesară atunci când:
- a) termenii folosiți de legiuitor au alt sens decât cel din vorbirea curentă;
 - b) legiuitorul folosește formulări generale;
 - c) există contradicții între dispozițiile aceluiași act normativ.
- 27.** În funcție de metodele utilizate, interpretarea normelor juridice poate fi:
- a) doctrinară;
 - b) teleologică;
 - c) sistematică.
- 28.** Interpretarea extensivă este inadmisibilă atunci când:
- a) norma juridică stabilește o excepție de la regula generală;
 - b) se restrânge expres aplicarea unei norme la o anumită ipoteză;
 - c) norma juridică cuprinde o enumerare limitativă a împrejurărilor în care se poate aplica.
- 29.** Potrivit argumentului *a fortiori*, interpretul:
- a) restrânge aplicarea normei juridice;
 - b) extinde aplicarea normei juridice la un caz neprevăzut;
 - c) demonstrează că adoptarea altei soluții ar duce la concluzii absurde.
- 30.** Interpretarea sistematică este cea care constă în stabilirea înțelesului unei dispoziții legale civile prin analiza:
- a) împrejurărilor istorice în care a fost elaborată;
 - b) locului pe care îl ocupă norma în actul normativ;
 - c) scopului urmărit de legiuitor la elaborarea ei.
- 31.** Dreptul civil:
- a) este ramura de drept care reglementează toate raporturile patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoane fizice și persoane juridice;

- b) are ca metodă de reglementare egalitatea în fața legii a părților;
- c) poate fi văzut ca fiind o prerogativă recunoscută de lege.

32. Obiectul dreptului obiectiv civil:

- a) cuprinde, printre altele, și raportul care are în conținut un drept de creanță născut dintr-o faptă ilicită;
- b) este format din raporturi reale și obligaționale;
- c) este principalul criteriu de delimitare față de dreptul familiei.

33. Subiectele dreptului civil:

- a) pot fi întotdeauna și subiecte ale altor ramuri de drept;
- b) au drepturi și obligații prevăzute de legea civilă;
- c) pot fi persoane fizice și persoane juridice de naționalitate străină.

34. Dreptul de proprietate privată, ca drept subiectiv civil:

- a) are atât subiectul activ, cât și subiectul pasiv determinate;
- b) este un drept real;
- c) are caracter absolut.

35. Aparține domeniului dreptului civil:

- a) acțiunea prin care proprietarul unui teren solicită instanței obligarea vecinului la suportarea cheltuielilor ocazionate de ridicarea gardului despărțitor comun;
- b) instituția regimului comunității de bunuri;
- c) instituția prescripției extinctive.

36. Dreptul muncii se deosebește de dreptul familiei prin:

- a) metoda de reglementare;
- b) sancțiunile specifice;
- c) obiectul de reglementare.

37. Instituția proprietății grupează norme aparținând ramurii:

- a) dreptului civil;
- b) dreptului penal;
- c) dreptului internațional privat.

38. Dreptul privat:

- a) are ca obiect relațiile sociale dintre guvernanți și guvernați;
- b) are ca metodă de reglementare egalitatea juridică a părților;
- c) oferă posibilitatea titularului unui drept să renunțe la dreptul său.

39. Validitatea unui testament se apreciază în funcție de legea în vigoare la momentul:

- a) întocmirii testamentului;
- b) morții testatorului;
- c) acceptării succesiunii de către moștenitori.

40. Ultraactivitatea:

- a) este o excepție de la principiul neretroactivității legii civile;
- b) presupune aplicarea, la unele situații determinate, a legii civile vechi, deși a intrat în vigoare o nouă lege;
- c) se aplică în cazul normelor dispozitive.

41. Legea civilă nouă se aplică:

- a) situațiilor juridice care se ivesc din momentul intrării ei în vigoare;
- b) situațiilor juridice subiective născute anterior intrării ei în vigoare și care nu și-au produs încă toate efectele;
- c) situațiilor juridice subiective născute anterior intrării ei în vigoare, care și-au produs în întregime efectele.

42. Aplicarea legii civile în timp este guvernată de următoarele principii:

- a) al ultraactivității legii civile;
- b) al neretroactivității legii civile;
- c) al aplicării imediate a legii noi.

Rezolvări spețe

Noțiuni introductive de drept civil

1. Întrucât părțile contractului de închiriere au calitatea de soț, sunt incidente dispoziții din ramura dreptului familiei. Potrivit art. 30 C. fam. „bunurile dobândite în timpul căsătoriei, de oricare dintre soți, de la data dobândirii lor, sunt bunuri comune ale soților”; rezultă că, independent dacă soții conviețuiesc ori sunt despărțiți în fapt, sau dacă prețul cu care s-a dobândit bunul îl reprezintă bani comuni sau provin din salariul dobânditorului ori împrumuturi contractate de acesta, apartamentul din discuție trebuie considerat bun comun. Împrejurarea că, la încheierea

contractului prin care a cumpărat apartamentul, nu a înscris-o și pe reclamantă ca fiind coproprietară și a declarat mincinos că nu este căsătorit, nu schimbă natura juridică a acestui imobil ca fiind bun comun. La un eventual partaj al bunurilor comune, chiar dacă se va dovedi că reclamanta nu a contribuit cu nimic la achiziționarea apartamentului, se va stabili, în lotul căruia dintre copărtași să fie atribuit acest bun.

(C.A. Suceava, s. civ., dec. nr. 105/1998
în *Culegere de practică judiciară în materie
civilă pe anul 1998 a Curții de Apel Suceava*, p. 23)

2. Datorită elementului de extraneitate, și anume încheierea căsătoriei într-un alt stat, raportul juridic dedus judecății este unul de drept internațional privat. Prima problemă care se pune este a legii aplicabile: se va aplica legea română sau legea americană? Potrivit art. 20-22 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, desfacerea căsătoriei în litigiu este supusă legii statului pe teritoriul căruia soții au avut reședința comună și anume legea americană, în lipsa unei legi naționale comune. Avându-se în vedere că reclamantul nu a dovedit că pârâta ar avea în continuare cetățenia română, instanța română nu va putea pronunța divorțul și va respinge acțiunea introdusă.

(I.C.C.J., s. civ., dec. nr. 2628/1987, în *Legis*)

3. În condițiile art. 1295 C. civ., transferul dreptului de proprietate și acordul de voință al părților s-au realizat în momentul în care părțile au convenit asupra prețului și lucrului ce urmează a fi înstrăinat. Conform art. 969 C. civ., „Convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante”. Contractul de vânzare-cumpărare este unul *consensual*, adică el se încheie în mod valabil prin *simplul acord de voință al părților*, fără să mai fie nevoie de îndeplinirea vreunei alte formalități. Momentul semnării contractului de vânzare-cumpărare nu prezintă importanță sub aspectul transferului dreptului de proprietate. Prin urmare, acțiunea este admisibilă.

(speță imaginată de autori)

4. În speță, reclamantul și pârâțul fac parte din clasa colateralilor privilegiați, în calitate de copil și nepot ai fraților defunctului, fiind rude de gradul al III-lea și, respectiv, al IV-lea. Prin urmare, S.U., nepotul de frate al defunctului, fiind rudă colaterală de gradul al III-lea, îl înlătură

de la moștenire pe J.U., care, deși face parte din aceeași clasă de moștenitori cu S.U., este rudă colaterală de gradul al IV-lea cu defunctul.

(speță imaginată de autori)

5. La momentul ridicării construcției, reclamanta nu era proprietara terenului pe care a fost ridicată construcția, însă executarea edificiului a avut la bază buna-credință a pârâtei, izvorâtă din sprijinul acordat de autorități, prin avizarea lucrării. Față de aceste considerente, soluția adoptată de instanță, în sensul admiterii acțiunii și obligarea pârâtei de a demola construcția edificată, este greșită, deoarece pârâta, fiind un constructor de bună-credință, nu poate fi obligată la demolarea edificiului, având în vedere dispozițiile art. 494 alin. ultim C. civ.

*(C.A. București, s. civ., dec. nr. 111/1997,
în Culegere de practică judiciară civilă a
Curții de Apel București 1993-1998, p. 6)*

6. Dacă părțile sau legea nu au determinat durata locațiunii, contractul încetează prin denunțarea unilaterală de oricare dintre părți, cu condiția respectării termenului de preaviz, care poate fi stabilit prin convenția dintre părți ori, în lipsa acesteia, după obiceiul locului.

Sintagma stabilirii termenului de preaviz după „obiceiul locului”, folosită în art. 1443 C. civ., înseamnă că termenul de concediu va fi cel care se aplică într-o localitate, ca regulă generală, efect al unei practici constante și recunoscute, devenită obicei. Prin urmare, cel care pretinde existența unui alt termen de preaviz decât cel de trei zile, care i s-a pus la dispoziție de locator, prin încunoștințarea concediului, trebuie să dovedească faptul că în localitatea Iași, potrivit obiceiului, se aplică un termen de preaviz de o lună. Or, cum acest lucru trebuie dovedit, simpla afirmație nefiind de ajuns, iar pârâțul nu a făcut dovada propunerii făcute, instanța va admite acțiunea reclamantului și va obliga pârâțul la restituirea apartamentului ce a făcut obiectul contractului de închiriere.

*(C.A. Iași, s. civ., dec. nr. 577/2001, în Jurisprudența
Curții de Apel Iași în materie civilă
pe anul 2001, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 80)*

7. Prin intrarea în vigoare a Legii nr. 33/1994, au fost abrogate dispozițiile legale sub imperiul cărora bunurile imobile ale lui S.P. au trecut în proprietatea statului. În baza art. 35 din Legea nr. 33/1994, statul este constrâns să îndeplinească scopul declarat în momentul exproprierii:

„dacă bunurile imobile expropriate nu au fost utilizate, în termen de un an, potrivit scopului pentru care au fost preluate de la expropriat, respectiv lucrările nu au fost începute, foștii proprietari pot să ceară retrocedarea lor, dacă nu s-a făcut o nouă declarare de utilitate publică.” În legea veche nu exista această măsură de constrângere. Noua lege permite retrocedarea imobilului expropriat în condițiile neutilizării acestuia în scopul declarat. Însă imobilele - proprietatea lui S.P. - au fost expropriate potrivit unor dispoziții abrogate în prezent. Neutilizarea imobilelor revendicate de S.P. reprezintă o situație actuală care intră sub incidența legii noi. Aplicarea dispozițiilor art. 35 din Legea nr. 33/1994 unor imobile expropriate anterior intrării sale în vigoare nu înseamnă o aplicare retroactivă a legii. Dacă s-ar analiza condițiile în care a operat exproprierea în anul 1983, prin prisma dispozițiilor Legii nr. 33/1994, atunci ar fi o aplicare retroactivă a legii. Prevederile art. 35 din Legea nr. 33/1994 instituie un regim juridic egal pentru imobilele expropriate anterior sau posterior intrării sale în vigoare. Totodată, expropriatorul, dacă ar fi fost interesat de imobilele din litigiu, în baza noii legi, putea să facă o nouă declarare de utilitate publică¹.

(C.S.J., s. civ., dec. nr. 177/2000, în *Legis*)

8. Art. 47 alin. (1) din Legea nr. 10/2001 prevede că persoana îndreptățită se poate prevala de acțiunea legii vechi (a dreptului comun civil), dar numai în ipoteza acțiunilor aflate în curs de judecare la data intrării în vigoare a acestei legi. În cazul în care continuarea judecării acestor acțiuni este cerută, judecătorii, respectând voința legiuitorului și principiul disponibilității, vor fi obligați să aplice excepția ultraactivității legii civile vechi. Cum însă, în speță, judecătorul a continuat judecata pricinii în baza legii noi, fără ca reclamantii să o ceară, s-a conferit putere retroactivă legii noi, violându-se, flagrant, principiul aplicării imediate și excepția de ultraactivitate a legii vechi (voită expres de legiuitor).

(C.S.J., s. civ., dec. nr. 792/2003, în *Dreptul nr. 1/2004*, p. 212-213)

¹ A se vedea *M. Nicolae*, Discuții cu privire la aplicarea în timp a art. 35-36 din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, în *Revista „Dreptul”* nr. 11/2000, p. 23.

Răspunsuri teste grilă
Noțiuni introductive de drept civil

1	c
2	a, c
3	a, b, c
4	a, b, c
5	a, b
6	a, b, c
7	b
8	b, c
9	b, c
10	c
11	a, b, c
12	a, b, c
13	a, b, c
14	b
15	a, b
16	--
17	a, c
18	a
19	b, c
20	a, b, c
21	a, b, c

22	a, b, c
23	a
24	c
25	a, b, c
26	a, b, c
27	b, c
28	a, b, c
29	b
30	b
31	c
32	a
33	b, c
34	b, c
35	a, c
36	a, b, c
37	a, b, c
38	b, c
39	a
40	b
41	a, b
42	b, c